

Dokument je objavila Evropska izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo (EACEA, platforme, študije in analize).

Prosimo, citirajte publikacijo kot:

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Eurydice Slovenija, 2025. Pomembni podatki o vzgoji in varstvu predšolskih otrok v Evropi, 2025. Ugotovitve poročila Eurydice z nacionalnimi poudarki.

Povzeto po poročilu Eurydice: European Commission / EACEA / Eurydice, 2025. Key data on early childhood education and care in Europe – 2025. Eurydice report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Education and Culture Executive Agency

Platforms, Studies and Analysis

Boulevard Simon Bolivar 34 (Unit A6)

1049 Brussels

BELGIUM

E-naslov: eacea-eurydice@ec.europa.eu

Spletna stran: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu>

Prevod v slovenski jezik pripravila nacionalna enota Eurydice Slovenija (2025).

V slovenskem prevodu izdalo: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

Za izdajatelja: Maja Mihelič Debeljak

Prevod: Saša Ambrožič Deleja

Jezikovni pregled: Petra Tomše

Uredila: Katja Kuščer

Prelom slovenske izdaje: Katja Kuščer

Ljubljana, september 2025

Knjižna zbirka z naslovom UGOTOVITVE POROČILA EURYDICE (PDF)

ISSN 2820-6711

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 249768963

ISBN 978-961-7202-50-2 (PDF)

Pojasnilo: Publikacija je slovenski prevod poglavja 'Summary' izvirnika z dodanimi nacionalnimi poudarki in je izšla v okviru dejavnosti nacionalne enote Eurydice Slovenija, sofinanciranih iz programa Erasmus+. Publikacija je del zbirke slovenskih prevodov Ugotovitve poročila Eurydice.

V besedilu uporabljeni izrazi, ki se nanašajo na osebe in so zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za vsak spol.

Naslovnica: © Thodonal Photo / <https://stock.adobe.com>.

Pomembni podatki o vzgoji in varstvu predšolskih otrok v Evropi

2025

Ugotovitve poročila Eurydice z nacionalnimi poudarki

Oznake in okrajšave

Oznake držav

EU/ Evropska unija/
EU-27 27 držav članic Evropske unije

Države članice Evropske unije

BE	Belgija	CY	Ciper
BE fr	Belgija – francoska skupnost	LV	Latvija
BE de	Belgija – nemško govoreča skupnost	LT	Litva
BE nl	Belgija – flamska skupnost	LU	Luksemburg
BG	Bolgarija	HU	Madžarska
CZ	Češka	MT	Malta
DK	Danska	NL	Nizozemska
DE	Nemčija	AT	Avstrija
EE	Estonija	PL	Poljska
IE	Irska	PT	Portugalska
EL	Grčija	RO	Romunija
ES	Španija	SI	Slovenija
FR	Francija	SK	Slovaška
HR	Hrvaška	FI	Finska
IT	Italija	SE	Švedska

Evropsko združenje za prosto trgovino in države kandidatke

AL	Albanija
BA	Bosna in Hercegovina
CH	Švica
IS	Islandija
LI	Lihtenštajn
ME	Črna gora
MK	Severna Makedonija
NO	Norveška
RS	Srbija
TR	Turčija

Statistični podatki

:	Podatki niso na voljo.
–	Se ne uporablja.

Okrajšave in kratice

BDP	Bruto domači proizvod
EACEA	Evropska izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo
ECEC	Vzgoja in varstvo predšolskih otrok
EU-SILC	Statistika EU o dohodku in življenjskih pogojih
ISCED	Mednarodna standardna klasifikacija izobrazbe
ISCED 0	Predprimarno izobraževanje: predšolska vzgoja in izobraževanje (prvo in drugo vzgojno-izobraževalno obdobje)
ISCED 1	Primarno izobraževanje: 1.–6. razred osnovne šole v Sloveniji
ISCED 3	Višje sekundarno izobraževanje: srednješolsko izobraževanje v Sloveniji
ISCED 6	Študijski programi prve stopnje – visokošolski strokovni in univerzitetni programi
ISCED 7	Študijski programi druge stopnje – magistrski in enoviti magistrski programi

Poročilo Eurydice ponuja celovito primerjalno analizo vzgoje in varstva predšolskih otrok v šolskem letu 2024/25 za 37 evropskih držav.

Ugotovitve poročila Eurydice

Predšolski otroci imajo pravico do cenovno dostopnih in kakovostnih vzgoje in varstva.

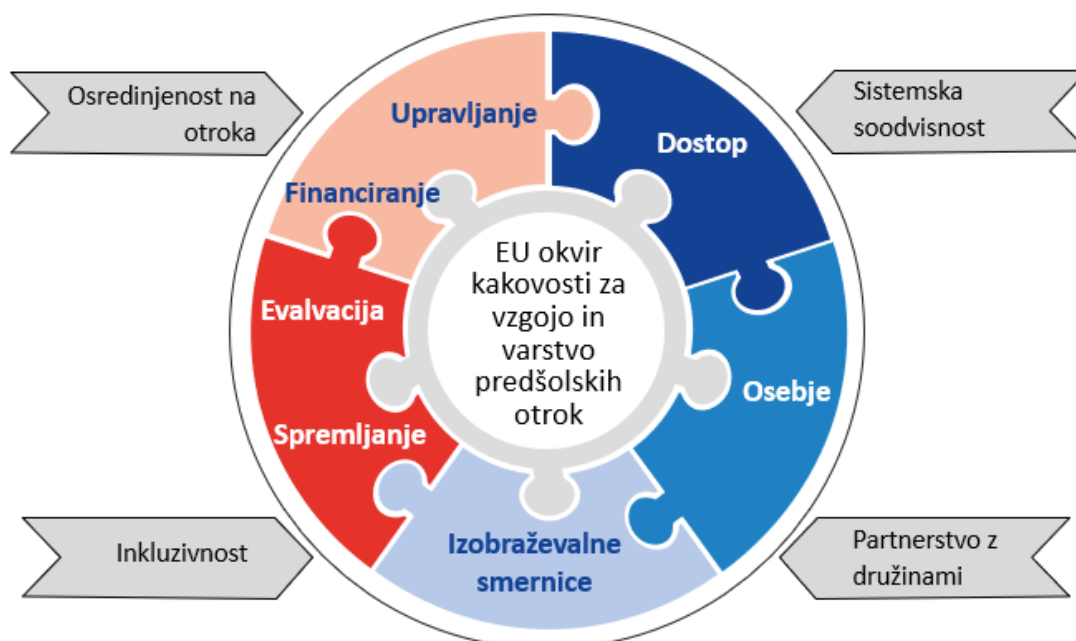
Evropski steber socialnih pravic, načelo 11

Kakovost vzgoje in varstva predšolskih otrok: rdeča nit poročila

Države članice EU so soglasno sprejele pet temeljnih vidikov kakovosti v vzgoji in izobraževanju predšolskih otrok in jih podpisale kot Priporočilo Sveta z dne 22. maja 2019⁽¹⁾ o visokokakovostnih sistemih vzgoje in varstva predšolskih otrok. Poročilo *Pomembni podatki o vzgoji in varstvu predšolskih otrok v Evropi – 2025* je temu ustrezno tudi strukturirano. Metodološki pristopi poročila so usmerjeni v štiri prečna področja:

- **Osredinjenost na otroka** – otrok je postavljen v središče politik vzgoje in varstva.
- **Sistemska soodvisnost** – sistem vzgoje in varstva je obravnavan kot celota, ki vključuje tako varstvo otrok kot zgodnje učenje. Poročilo prikazuje medsebojno povezanost predpisov in strukturne organizacije, tudi kadar presegajo meje odgovornosti posameznih ministrstev.
- **Partnerstvo z družinami** – starši in skrbniki so najpomembnejši partnerji pri vzgoji in varstvu predšolskih otrok; s svojo podporo bistveno pripomorejo k zagotavljanju optimalnih pogojev za učenje in razvoj otrok v ureditvah za vzgojo in varstvo.
- **Inkluzivnost** – prvenstveno sta naslovljena vzgoja in varstvo, na voljo vsem predšolskim otrokom, z upoštevanjem, da določeni otroci potrebujejo dodatne, ciljno usmerjene ukrepe za podporo pri njihovem dostopu in aktivni participaciji v rednih dejavnostih vzgoje in varstva.

Slika 1: Poglavja in poudarjene vsebine poročila

Vir: Eurydice.

(1) Priporočilo Sveta z dne 22. maja 2019 o visokokakovostnih sistemih vzgoje in varstva predšolskih otrok (OJ C 189, 5. 6. 2019, s. 4), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_2019.189.01.0004.01.SLV&toc=OJ:C:2019:189:TOC.

Vrzel v zagotavljanju mesta predšolskim otrokom v vzgoji in varstvu takoj po izteku dopusta za varstvo in nego nakazuje potrebo po širitvi tovrstne pravice v številnih državah

Pravica do vzgoje in varstva pomeni, da ima vsak predšolski otrok zagotovljeno mesto v vzgoji in varstvu po izteku dopusta za nego in varstvo otroka. To pomeni, da bi morali zakrpati vrzeli v več politikah, kot so področje socialnih in/ali družinskih pravic ter izobraževanja. Trenutno ostaja pravica do vzgoje in varstva vseh predšolskih otrok neuresničena želja v številnih evropskih državah.

Slika 2: Zgolj v nekaj evropskih sistemih je predšolskim otrokom zagotovljeno mesto v vzgoji in varstvu takoj po izteku dopusta za nego in varstvo otrok

Vir: Eurydice.

V Evropi obstajajo pomembne razlike v starosti, pri kateri imajo predšolski otroci zagotovljeno mesto v vzgoji in varstvu. Samo v šestih državah članicah EU (Danska, Nemčija, Estonija, Slovenija, Finska in Švedska) ter na Norveškem ni vrzeli v zagotavljanju mesta v javno subvencioniranih vzgoji in varstvu takoj po izteku dopusta za varstvo in nego otroka⁽²⁾.

Slovenija je ena od sedmih držav, v kateri ni vrzeli med dopustom za nego in varstvo otroka in zagotovljenim mestom v vrtcu.

Mesto v javno subvencioniranih vzgoji in varstvu je zagotovljeno od otrokovega tretjega leta starosti dalje ali malo prej v treh belgijskih skupnostih, na Češkem, v Španiji, Franciji in Luksemburgu ter na Madžarskem, Poljskem in Portugalskem (čeprav se na Portugalskem še zmeraj trudijo zagotoviti dovolj mest za triletnike). Približno v tretjini evropskih držav je zagotovljeno mesto v vzgoji in varstvu predšolskih otrok šele zadnje leto ali dve pred vstopom v šolo.

(2) Upoštevan je samo 'ustrezno plačan' dopust za varstvo in nego, to pomeni dopust, za katerega upravičenec prejme najmanj 66 odstotkov rednega dohodka. Sem spadajo materinski, očetovski in starševski dopust.

Navkljub upadu števila otrok v Evropi se je izdatek za vzgojo in varstvo predšolskih otrok povečal

V zadnjih desetih letih je upadlo število otrok v večini evropskih držav. Leta 2023 je v EU živel 25 milijonov otrok, mlajših od šest let, kar pomeni zmanjšanje za več kot dva milijona mlajših otrok v Evropi v 10 letih. Največji upad so zabeležili v Španiji in Grčiji, kjer se je populacija otrok, mlajših od šest let, skrčila za skoraj četrtino. Poleg tega se bo po demografskih napovedih ta trend predvidoma nadaljeval, saj naj bi do leta 2030 v EU-27 živel en milijon manj otrok v starostni skupini vzgoje in varstva predšolskih otrok kot leta 2023.

Slika 3: Otroci, mlajši od šest let, v EU-27, v milijonih

Vir: Eurydice po podatkih Eurostata.

Slovenija je ena od držav z največjim upadom števila predšolskih otrok. Populacija otrok, starih od 0–5 let, se je v Sloveniji od leta 2013 do 2023 zmanjšala za 11,5 odstotka. Po napovedih naj bi se v Sloveniji populacija teh otrok od leta 2023 do leta 2030 zmanjšala za dodatnih 14 odstotkov.

Navkljub zmanjšanemu številu otrok od leta 2013 je mogoče v večini evropskih držav opaziti povečanje izdatkov, kar kaže na vse večji relativni pomen vzgoje in varstva predšolskih otrok. V EU so se povprečni skupni javni izdatki za to storitev povečali z 0,67 odstotka bruto domačega proizvoda (BDP) leta 2014 na 0,71 odstotka leta 2021.

Največji upad javnih izdatkov v odstotkih BDP (okoli 0,10 odstotne točke ali več) so zabeležili na Danskem, Madžarskem, v Sloveniji (za 0,13), na Švedskem in Norveškem. Kljub temu so bili v enovitih sistemih Danske, Slovenije, Švedske, Islandije in Norveške izdatki kot odstotek BDP za vzgojo in varstvo predšolskih otrok leta 2021 višji od povprečja EU-27 (0,71 odstotka). V Sloveniji je bila ta poraba 0,87 odstotka BDP.

V zadnjih letih so zabeležili najvišjo rast financiranja vzgoje in varstva v Nemčiji, Estoniji, Latviji, Litvi, Švici in na Islandiji, pri čemer so se javnofinančni odhodki med letoma 2014 in 2021 povečali za 0,20 odstotne točke ali več. Med evropskimi državami v vzgojo in varstvo predšolskih otrok največ vlagata Švedska in Islandija, saj je poraba v teh državah 1,6 odstotka BDP. Nasprotno pa so na Irskem, v Grčiji, na Cipru in v Turčiji leta 2021 namenili za vzgojo in varstvo predšolskih otrok manj kot 0,30 odstotka BDP.

Vzgoja in varstvo predšolskih otrok bi morala biti na voljo, dostopna in cenovno sprejemljiva za vse

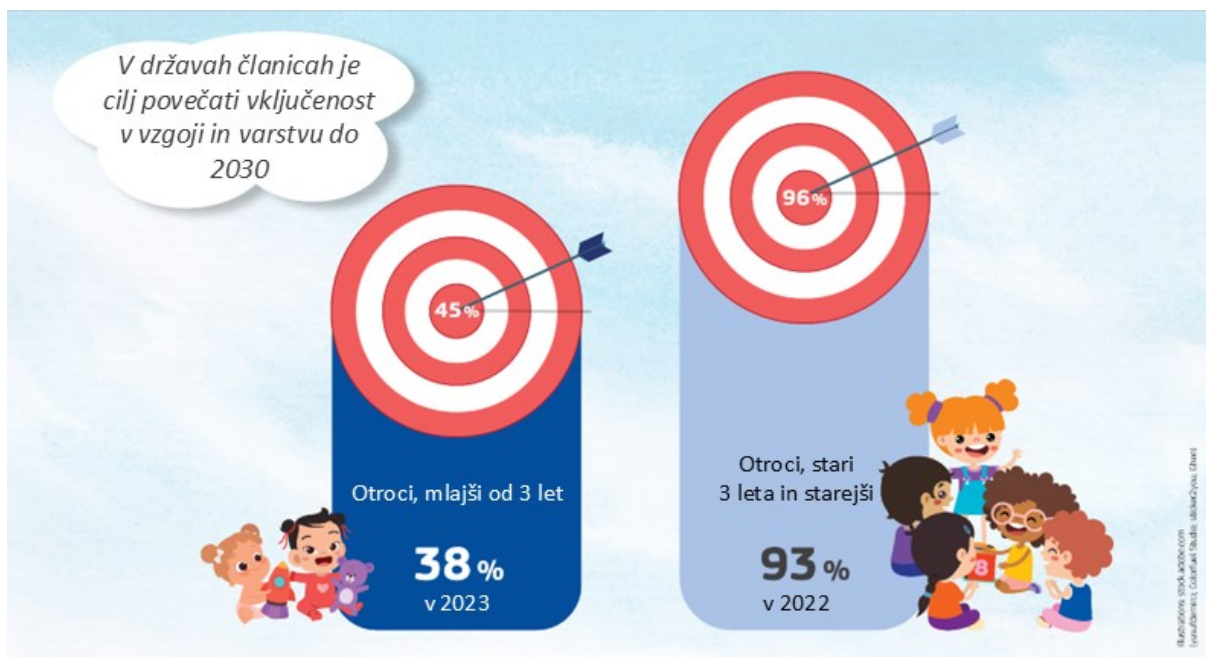
V desetih državah članicah in na Norveškem so že dosegli in presegli cilj 45 odstotkov otrok, mlajših od treh let, vključenih v vzgojo in varstvo predšolskih otrok. Izstopata Danska in Nizozemska, kjer je v vzgojo in varstvo vključenih največ otrok, mlajših od treh let, 70 odstotkov populacije ali več v letu 2023. Nasprotno je na Češkem, Slovaškem in v Turčiji v vzgojo in varstvo predšolskih otrok vključenih manj kot pet odstotkov mlajših otrok.

V povprečju je bilo leta 2023 v Evropi v vzgojo in varstvo predšolskih otrok vključenih 38 odstotkov otrok, mlajših od treh let. V Sloveniji je bilo teh 56,6 odstotka.

Vključenost otrok, starih tri leta ali starejših, je trenutno 96 odstotkov v devetih državah: Belgija, Danska, Španija, Francija, Litva, Portugalska, Švedska, Islandija in Norveška. V EU je najmanj v vzgojo in varstvo vključenih predšolskih otrok v Grčiji (68,8 odstotka), Romuniji (74,8 odstotka), na Slovaškem (74,8 odstotka) in v Bolgariji (80,4 odstotka).

V povprečju je bilo leta 2022 v Evropi v vzgojo in varstvo otrok vključenih 93 odstotkov otrok, starih tri leta ali starejših, v Sloveniji je teh 92,7 odstotka.

Slika 4: Cilji EU za vključenost predšolskih otrok v vzgojo in varstvo

Vir: Eurydice po podatkih Eurostata.

Skoraj enemu od štirih otrok v EU grozi revščina ali socialna izključenost, zato v večini sistemov izobraževanja poskušajo izboljšati dostop do rednih vzgoje in varstva za predšolske otroke, ki se spopadajo z ovirami

Leta 2023 je bil delež otrok, mlajših od šest let, ki jim grozita revščina ali socialna izključenost, v EU 23,5 odstotka (5,6 milijona otrok). Z drugimi besedami, skoraj vsak četrti otrok v EU se sooča s številnimi izzivi (povezanimi na primer s prehrano, zdravstvenim varstvom in izobraževalnimi možnostmi), ki lahko pomembno vplivajo na razvoj tega otroka in njegovo dobrobit. EU je trdno zavezana reševanju teh izzivov z različnimi političnimi pobudami, kot je evropsko jamstvo za otroke, ter spodbuja in podpira države članice k ukrepanju za izboljšanje enakih možnosti v vzgoji in varstvu za predšolske otroke iz prikrajšanih okolij.

Slovenija je edina evropska država, ki ima manj kot 10 odstotkov otrok, mlajših od šest let, ki jim grozita revščina ali socialna izključenost.

Zgolj v nekaj državah imajo predšolski otroci zagotovljeno brezplačno mesto v vzgoji in varstvu že v prvih letih starosti. V mnogih sistemih so sprejeli ciljno usmerjene politike in ukrepe za spodbujanje dostopa do vzgoje in varstva za predšolske otroke in njihove družine. Zagotavljanje nižjih plačil in prednostnega sprejema sta glavna ciljna ukrepa za otroke, mlajše od treh let. Ukrepi se izvajajo v 33 sistemih izobraževanja, predvsem za predšolske otroke, ki jim grozita revščina ali socialna izključenost, predšolske otroke s posebnimi izobraževalnimi potrebami ali omejitvami ter predšolske otroke s sorojenci v isti ureditvi vzgoje in varstva.

V Sloveniji se višina plačila vrtca določa na podlagi uvrstitve staršev v dohodkovni razred. Občina subvencionira stroške vrtca v višini najmanj 23 odstotkov. Subvencija lahko znaša do 100 odstotkov za starše z najnižjim dohodkovnim razredom in otroke v rejništvu. Starši, ki imajo v vrtec hkrati vključena dva otroka, so oproščeni plačila vrtca za mlajšega otroka, tudi za tretjega in vsakega nadaljnega otroka iz iste družine, ne glede na to, ali je v vrtec vključen hkrati s svojim sorojencem. V izjemnih primerih lahko center za socialno delo zaradi posebnih okoliščin, ki ogrožajo socialno varnost ljudi, ali zaradi drugih pomembnih razlogov dodatno zniža plačilo. Na primer, starši z začasno zaščito, ki so upravičeni do denarne pomoči, so za čas trajanja te pravice v celoti oproščeni plačila vrtca.

Slika 5: Ciljne politike za boljši dostop do rednih vzgoje in varstva predšolskih otrok, starih tri leta in več

Vir: Eurydice.

V vse več evropskih državah zagotavljajo brezplačna in splošno dostopna mesta v vzgoji in varstvu za predšolske otroke, stare tri leta in starejše. Za promocijo vključevanja, predvsem otrok, ki se spopadajo z ovirami, v številnih sistemih izobraževanja izvajajo dodatne ciljno usmerjene ukrepe:

- sredstva za izboljšanje dostopa in infrastrukture, potrebne za sprejem otrok s posebnimi izobraževalnimi potrebami/omejitvami v redna vzgojo in varstvo;
- dodatni strokovni delavci za nemoteno integracijo otrok s priseljskim ozadjem ter
- manjše število otrok v skupini za boljšo inkluzijo otrok, ki jim grozita revščina in socialna izključenost.

V Sloveniji se otrokom v prilagojenem programu za predšolske otroke s posebnimi potrebami lahko prilagodi organizacija in način izvajanja programa. Zagotovi se lahko dodatna strokovna pomoč, ki jo izvajajo strokovni delavci za zgodnjo obravnavo ali drugi strokovni delavci, ki izpolnjujejo pogoje glede stopnje in smeri izobrazbe. Otroci lahko pridobijo tudi fizično pomoč, pomoč strokovnega delavca za znakovni jezik ali strokovnjaka za prilagojeno sporazumevanje in delo z gluhoslepimi. Na predlog multidisciplinarnega tima se lahko zniža tudi normativ v skupini v vrtcu.

V Sloveniji Kurikulum za vrtce navaja, da mora biti posebna pozornost namenjena tudi tistim otrokom, ki jim slovenščina ni materni jezik, da lahko nadoknadijo morebitni primanjkljaj v znanju slovenščine. Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole pozivajo, da mora biti vrtec otroku v podporo pri uporabi maternega jezika ter ga hkrati aktivno spodbujati k razvoju sporazumevalnih zmožnosti v slovenskem jeziku.

Vloga vrtcev v Sloveniji na jezikovno in narodno mešanih področjih je, da ustvarjajo primerno podlago za razvoj dvojezičnosti pri pripadnikih obeh narodnostnih skupin (italijanske in madžarske) in večinskega naroda. Na narodnostno mešanih območjih sta se za pripadnike italijanske in madžarske narodne skupnosti razvila dva modela vzgoje in izobraževanja: 1) seznanjanje otrok z drugim jezikom – bodisi italijanskim bodisi slovenskim; 2) dvojezično, v slovenskem in madžarskem jeziku.

V Evropi sta vzgoja in varstvo predšolskih otrok najpogosteje urejena v ločenih ureditvah glede na starost, pod pristojnostjo enega ministrstva

V večini evropskih držav se vzgoja in varstvo predšolskih otrok izvajata v dveh ločenih ureditvah glede na starost predšolskih otrok. Mlajši otroci, ki se zgodaj vključijo v institucionalno vzgojo in varstvo, so najprej v ureditvi, ki zagotavlja varstvo, nato pri določeni starosti preidejo v ureditev, usmerjeno predvsem v vzgojo in izobraževanje. Običajno so pri prehodu iz ene ureditve v drugo otroci stari približno tri leta. V enovitih ureditvah vzgoje in varstva otroci ostanejo v eni ureditvi do prehoda v primarno izobraževanje oziroma šolo.

V Sloveniji se institucionalna predšolska vzgoja izvaja v enoviti ureditvi za vse otroke od 11. meseca starosti do vstopa v šolo. Tako se umešča v tretjino evropskih držav, kjer se institucionalna vzgoja in varstvo izvajata samo v enovitih ureditvah. Ta je značilna še za nordijske države (Finska, Švedska, Islandija in Norveška), baltske države (Estonija, Latvija in Litva) ter nekatere balkanske države (Hrvaška, Bosna in Hercegovina, Črna gora, Severna Makedonija in Srbija).

V Sloveniji večina otrok (98 odstotkov) obiskuje dnevne programe vrtca, ki trajajo od 6 do 9 ur na dan. Poleg tega so na voljo tudi poldnevni programi (trajanje 4–6 ur dnevno) in krajši programi (trajanje 240–720 ur na leto).

Organiziranost vzgoje in varstva ter veljavna pravila so v veliki meri odvisni od narave upravljanja. Dodelitev odgovornosti enemu ministrstvu ali centralnemu organu za celotno obdobje vzgoje in varstva lahko prispeva k sprejemanju doslednih politik in zagotavljanju visoke kakovosti storitev.

Slika 6: Vrste institucionalne ureditve vzgoje in varstva predšolskih otrok

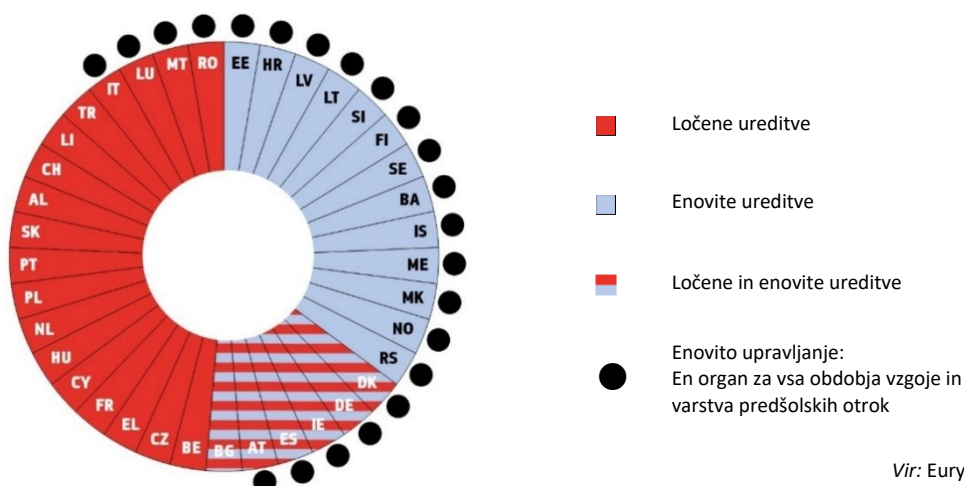

Vir: Eurydice.

Za Evropo sta značilni tako enotno kot ločeno upravljanje. Prevladuje enotno – za področje je odgovorno eno ministrstvo – v vseh državah z enovitimi ureditvami kot tudi v večini držav z mešanimi ureditvami. V Italiji, Luksemburgu, Malti in Romuniji, kjer imajo urejene ločene ureditve, so nedavno prenesli odgovornost za vzgojo in varstvo predšolskih otrok na ministrstvo, pristojno za izobraževanje.

Pri enotnem upravljanju je na Danskem, v Nemčiji, na Irskem, v Latviji, Luksemburgu, Avstriji, Sloveniji ter na Finskem, Švedskem in Norveškem za vzgojo in varstvo na domu odgovoren isti organ kot za institucionalno vzgojo in varstvo. V Sloveniji je za celoten sektor vzgoje in varstva predšolskih otrok odgovorno Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje.

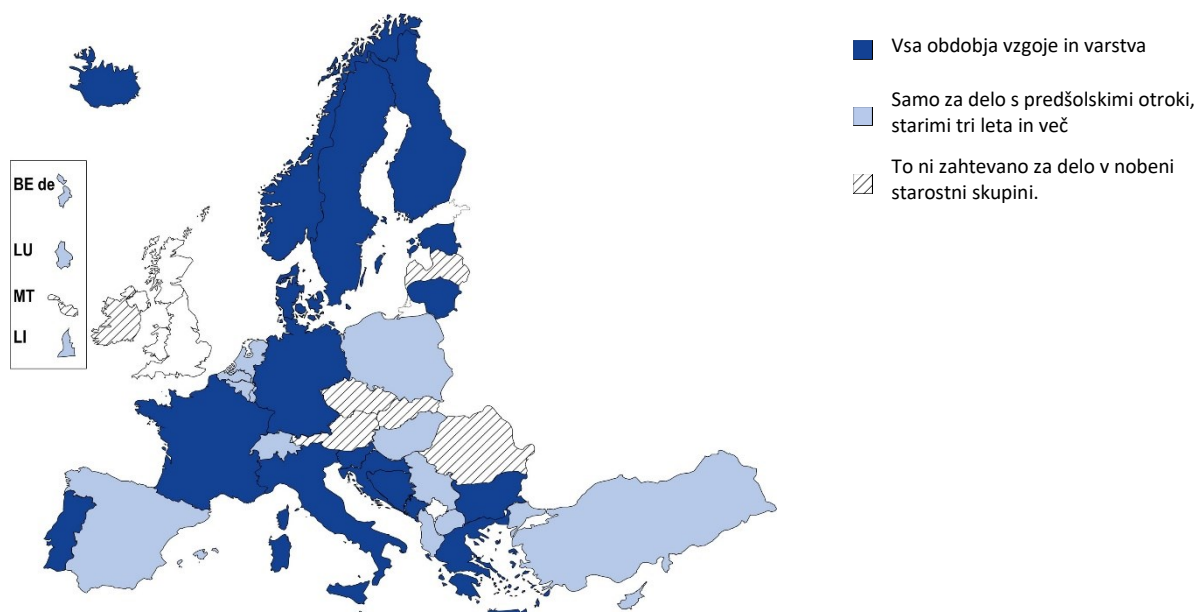
Slika 7: Struktura in upravljanje ureditev, 2024/25

Strokovni delavci v nekaterih sistemih izobraževanja ne potrebujejo diplome prve stopnje

Strokovni delavci v vzgoji in varstvu predšolskih otrok imajo zelo pomembno vlogo pri razvoju otrok, varovanju njihovega zdravja in dobrobiti, otroke podpirajo in spodbujajo pri njihovem udejstvovanju v dnevni rutini in dejavnostih. Na kakovost izkušnje, ki jo dobijo otroci, vpliva raven kompetenc strokovnih delavcev. V manj kot polovici evropskih sistemov izobraževanja zahtevajo, da ima vsaj en član osebja v skupini otrok – ne glede na starost otrok – visokošolsko izobrazbo (najmanj diplomu prve stopnje). V tretjini sistemov morajo imeti visokošolsko izobrazbo strokovni delavci v drugem starostnem obdobju vzgoje in varstva (predprimarno izobraževanje), ne pa tudi v prvem obdobju (varstvo in nega ali vzgojno-izobraževalni razvoj v zgodnjem otroštvu). V sedmih evropskih državah (Češka, Irska, Latvija, Malta, Avstrija, Romunija in Slovaška) imajo lahko strokovni delavci v obeh obdobjih vzgoje in varstva – ne glede na starostno skupino – izobrazbo, nižjo od diplome prve stopnje.

Slika 8: Strokovni delavci z najmanj visokošolsko diplomu prve stopnje, 2024/25

Slovenija se umešča med države z najvišjimi zahtevami po izobrazbi strokovnih delavcev, saj je zahtevana visokošolska diploma prve stopnje (ISCED 6) za vzgojitelja v obeh starostnih obdobjih predšolske vzgoje. Vzgojitelj deluje skupaj z vzgojiteljem predšolskih otrok – pomočnikom vzgojitelja. Vzgojitelj predšolskih otrok – pomočnik vzgojitelja mora imeti srednjo strokovno izobrazbo iz predšolske vzgoje ali izobraževalni program gimnazije z ustrežno nacionalno poklicno kvalifikacijo (ISCED 3).

Samo v Sloveniji in v Črni gori je stalno strokovno izpopolnjevanje obvezno tako za vzgojitelje kot za njihove pomočnike. V Sloveniji je organizirano strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje vključeno v obseg vzgojno-izobraževalnega dela in zajema letno najmanj 5 dni oziroma 15 dni na vsaka 3 leta.

V medijih, političnih dokumentih in raziskavah je pogosto v ospredju vprašanje nizkih plač v sektorju vzgoje in varstva predšolskih otrok. O nizkih plačah praviloma poročajo za strokovne delavce, ki delajo z mlajšimi otroki, vendar o tem ni dovolj mednarodno primerljivih podatkov. Zadostni pa so mednarodno primerljivi podatki o plačah učiteljev v predprimarnem izobraževanju, ki delajo s starejšimi predšolskimi otroki.

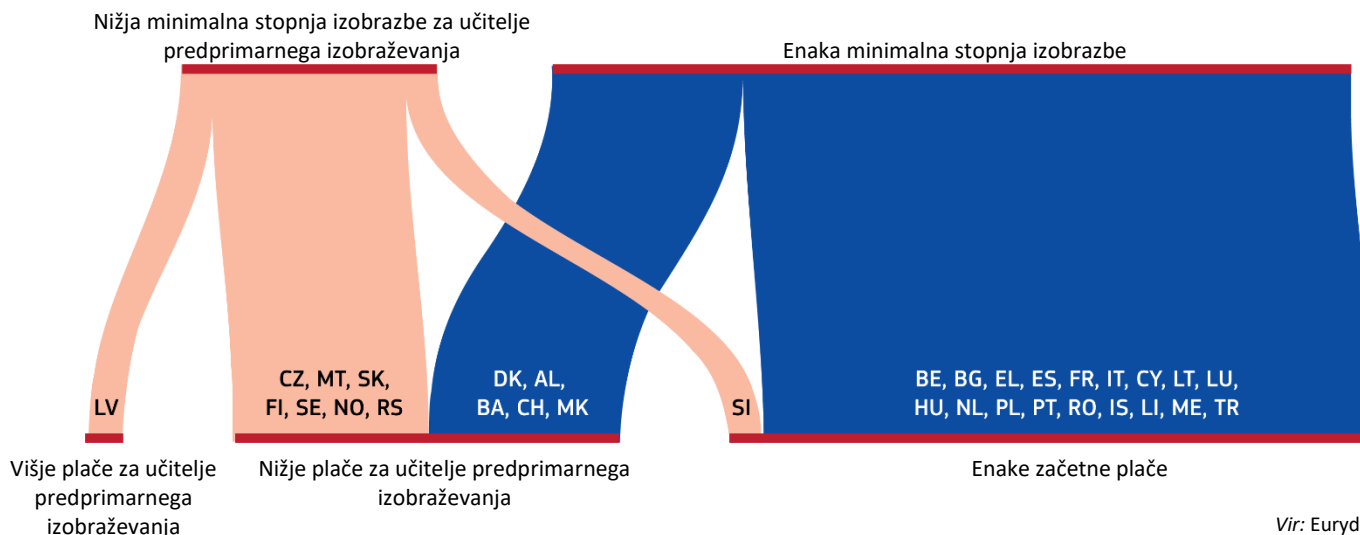
Slika 9: Učitelji v predprimarnem in primarnem izobraževanju z enako stopnjo izobrazbe imajo praviloma višjo začetno plačo

Vir: Eurydice.

V dveh tretjinah evropskih sistemov izobraževanja morajo imeti učitelji v predprimarnem in primarnem izobraževanju enako najnižjo stopnjo izobrazbe. V večini teh sistemov izobraževanja je najnižja začetna zakonsko določena plača enaka. Vendar je v nekaterih državah (Danska, Albanija, Bosna in Hercegovina, Švica in Severna Makedonija) plača učiteljev v predprimarnem izobraževanju nižja od plače učiteljev v primarnem izobraževanju, čeprav se za poučevanje na obeh ravneh zahteva enaka najnižja izobrazba.

Slika 10: Primerjava začetnih plač in z njimi povezane stopnje izobrazbe za učitelje v predprimarnem in primarnem izobraževanju v javnih institucijah, 2022/23

Vir: Eurydice.

Ustrezno življenjskemu standardu učitelji v predprimarnem izobraževanju prejemajo najvišje začetne plače v Luksemburgu in Švici. Nasprotno so začetne plače najnižje v Latviji, na Slovaškem ter Albaniji, Bosni in Hercegovini in Srbiji.

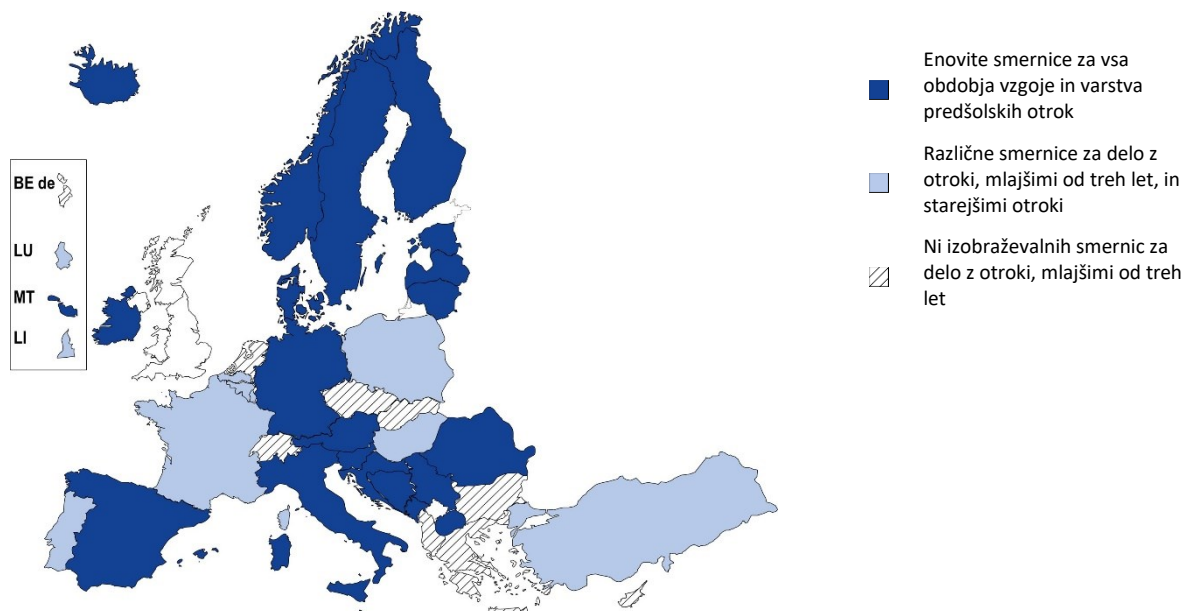
Slovenija edina ponuja enake začetne plače za učitelje v predprimarnem (vzgojitelji) in primarnem izobraževanju (učitelji razrednega pouka), a hkrati zahteva višjo stopnjo izobrazbe za učitelje razrednega pouka (ISCED 7) kot za vzgojitelje (ISCED 6). Zakon o sistemu plač v javnem sektorju zagotavlja enako plačilo na primerljivih delovnih mestih in nazivih. Na tej podlagi imajo vzgojitelji enako zakonsko določeno začetno plačo kot učitelji razrednega pouka, saj se s tem nadomesti daljši čas kontaktnih ur z otroki (30 ur v vrtcih v primerjavi s 16,5–18,75 ure razrednega pouka).

V četrtini evropskih sistemov izobraževanja nimajo nacionalnega programa za pedagoško delo z mlajšimi otroki

Vzgoja in varstvo predšolskih otrok sta široko sprejeta kot temelj za učenje in razvoj otrok⁽³⁾. V vseh evropskih sistemih izobraževanja so izdali uradne smernice, s katerimi želijo zagotoviti, da se v ureditvah za vzgojo in varstvo predšolskih otrok izvaja učna vsebina. Vsebina teh smernic ni povsod enaka, vendar na splošno velja, da vključuje razvojne in učne cilje, pedagoška načela in ponekod tudi predlagane učne dejavnosti.

Pri ponudbi izobraževalnih smernic za delo z najmlajšimi otroki ostaja prostor za izboljšanje. V četrtini sistemov izobraževanja so sprejeli kurikule, ki so pripravljene izključno za delo z otroki, starimi tri leta in več. V teh sistemih sta za upravljanje vzgoje in varstva praviloma pristojna dva različna organa glede na starostno skupino in prevladuje ločnica med zagotavljanjem varstva za mlajše otroke in predprimarno vzgojo za otroke, starejše od treh let. Okvir za najmlajše otroke v teh sistemih praviloma naslavlja normative, povezane z zdravjem, varnostjo in kadri, ne pa z vidiki učenja.

Slika 11: Izobraževalne smernice, sprejete na najvišji ravni, za ureditve vzgoje in varstva predšolskih otrok, 2023/24

Vir: Eurydice.

(3) Priporočilo Sveta z dne 22. maja 2019. Glejte opombo (1).

Po drugi strani so v osmih sistemih izobraževanja z dvojnim sistemom upravljanja sprejeli izobraževalne smernice za vsa starostna obdobja vzgoje in varstva predšolskih otrok, ponekod zelo nedavno (Poljska in Portugalska). V teh primerih je izobraževalna komponenta v ospredju od začetka vzgoje in varstva predšolskih otrok, vendar za delo z mlajšimi predšolskimi otroki veljajo drugi okviri. Čeprav obstajajo izobraževalne smernice za obe starostni skupini, je zelo pomembno uskladiti te usmerjevalne dokumente in zagotoviti ustrezno podporo pri prehodu iz ene vrste ureditve v drugo.

Nasprotno so v 21 sistemih izobraževanja pripravili enovite izobraževalne smernice in v njih določili cilje in vsebine za vse starostne skupine. To so vsi sistemi izobraževanja, v katerih je za celotno obdobje vzgoje in varstva predšolskih otrok odgovoren en organ. Mednje spada tudi Slovenija.

V Sloveniji že poznamo vzgojno-izobraževalne smernice za predšolsko vzgojo. Kurikulum za vrtce je enovit program predšolske vzgoje za otroke obeh starostnih skupin.

Varuhom predšolskih otrok na Portugalskem in v Sloveniji ni treba upoštevati izobraževalnih smernic, ki veljajo za programe vrtcev.

Učenje za trajnostnost se začne v vzgoji in varstvu predšolskih otrok v večini sistemov izobraževanja

Večina sistemov izobraževanja pri delu z mlajšimi otroki spodbuja okoljsko ozaveščanje in vzgojo za trajnostnost, tako da vključuje dve kompetenci trajnostnosti iz kompetenčnega okvira EU na tem področju⁽⁴⁾, in sicer: 'vrednotenje trajnostnosti' in 'promoviranje narave'. Kompetenca 'prilagodljivost', pri kateri je poudarek na prepoznavanju in krepitvi okoljsko prijaznega vedênja, kot je recikliranje, je manj pogosto vključena v izobraževalne smernice za delo s predšolskimi otroki. Tudi obseg učenja za trajnostnost se glede na poglobljenost in podrobnost pomembno razlikuje med sistemi izobraževanja. Na primer, kompetenca 'promoviranje narave' lahko sega od kratke izjave, kot je »otroci ob stiku z naravo spoznavajo njene značilnosti, se jo naučijo spoštovati in jo imeti radi«, do izčrpnih izidov in izkušenj, vključno z razumevanjem učinka, ki ga imajo človekova dejanja na naravo, opazovanje živali in vrtnarjenje.

Slika 12: Učenje za trajnostnost v vzgoji in varstvu predšolskih otrok

Vir: Eurydice.

(4) Evropski okvir kompetenc za trajnostnost GreenComp (Evropska komisija: Joint Research Centre et al., 2022).

Učenje za trajnostnost je pogosto del tematskih področij, ki obravnavajo naravoslovje, poznavanje sveta in okolja. Samo v nekaj državah je učenje za trajnostnost osnovno področje učenja ali medpredmetna tema: na Danskem, v Nemčiji, na Cipru, na Finskem, na Islandiji in na Norveškem. Nasprotno na Irskem, Hrvaškem in Nizozemskem, v Albaniji ter Bosni in Hercegovini, učenje za trajnostnost ni vključeno v izobraževalne smernice, sprejete na najvišji ravni, ali ni obvezno področje.

V Sloveniji Kurikulum za vrtce do leta 2024⁽⁵⁾ vključuje vse tri naštetje kompetence znotraj področja Narava, na primer:

- Otroci doživljajo in spoznavajo živo in neživo naravo v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih.
- Otrok spoznava, kaj potrebuje sam in druga živa bitja za življenje ter ohranjanje in krepitev zdravja.
- Otroci razvijajo naklonjen, spoštljiv in odgovoren odnos do žive in nežive narave.
- Otrok pridobiva izkušnje, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja.

Učenje za trajnostnost se pogosto začne že v zgodnjem otroštvu; to je običajna praksa v državah, v katerih so okvir učenja za trajnostnost vključili v vsa obdobja vzgoje in varstva predšolskih otrok. V nekaj državah z ločenimi smernicami za mlajše in starejše predšolske otroke je učenje za trajnostnost delno vključeno v smernice za vzgojo in varstvo predšolskih otrok, mlajših od treh let: Francija, Luksemburg, Madžarska in Portugalska. Nasprotno je v nekaterih drugih državah z ločenim sistemom (npr. Belgija, Poljska in Lihtenštajn) učenje za trajnostnost obravnavano samo v smernicah za predprimarno izobraževanje.

V večini držav so digitalne kompetence vključene v vzgojo in varstvo predšolskih otrok

Čeprav je digitalno izobraževanje v Evropi ključna prednostna naloga na vseh ravneh izobraževanja⁽⁶⁾, v evropskih državah poudarjajo, da je treba predšolske otroke v vzgoji in varstvu seznanjati s tveganji in priložnostmi digitalnega sveta z metodami, primernimi njihovi razvojni stopnji in starosti⁽⁷⁾. V večini sistemov izobraževanja so v smernice za vzgojo in varstvo predšolskih otrok zapisali digitalne kompetence, ki jih je treba razvijati v tem obdobju; te kompetence so usklajene z okvirom digitalnih kompetenc na ravni EU⁽⁸⁾. Najpogosteje omenjeni kompetenci sta 'informacijska in podatkovna pismenost' in 'ustvarjanje digitalnih vsebin'; sledi 'komuniciranje in sodelovanje', 'varnost' in 'reševanje problemov'.

V ducatu sistemov izobraževanja so sprejeli določene omejitve pri uvajanju digitalnih tehnologij v vzgojo in varstvo predšolskih otrok, pri čemer se zavzemajo za previdno in zmerno uporabo ter dajejo prednost »odklopljenim« dejavnostim in socialnim interakcijam za razvoj digitalnih kompetenc. V nekaterih državah, kot sta Danska in Švedska, so s spremembami obstoječe zakonodaje in usmerjevalnih dokumentov še dodatno omejili uporabo digitalnih tehnologij v vzgoji in varstvu.

(5) V poročilo je vključena analiza Kurikuluma za vrtce 1999 (<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Programi/Kurikulum-za-vrtce.pdf>). Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje je prenovljen Program za predšolske otroke – Kurikulum za vrtce sprejel 20. februarja 2025. Tudi prenovljen kurikulum znotraj področja Narava vključuje vse tri kompetence trajnostnosti (<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Dokumenti-smernice/KURIKULUM-ZA-VRTCE-2025.pdf>).

(6) Sporočilo Komisije – Akcijski načrt za digitalno izobraževanje 2021–2027: Novi temelji za izobraževanje in usposabljanje v digitalni dobi (COM(2020) 624 final), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0624>.

(7) Priporočilo Sveta z dne 23. novembra 2023 o izboljšanju zagotavljanja digitalnih spretnosti in kompetenc v izobraževanju in usposabljanju (OJ C, C/2024/1030, 23. 1. 2024), ELI: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=OJ:C_202401030.

(8) DigComp 2.1 framework (Evropska komisija: Joint Research Centre et al., 2017).

V Sloveniji je v Kurikulu za vrtce do leta 2024⁽⁹⁾ pokrita samo kompetenca 'komuniciranje in sodelovanje'. Na voljo so Smernice za uporabo digitalne tehnologije v vrtcu⁽¹⁰⁾, ki jih je Zavod Republike Slovenije za šolstvo pripravil leta 2021.

Slika 13: Vključenost digitalnih kompetenc v vzgoji in varstvu predšolskih otrok

Vir: Eurydice.

Priporočil za lažji prehod iz vzgoje in varstva predšolskih otrok v primarno izobraževanje je več kot za prehod med ureditvami vzgoje in varstva

Za mlajše otroke je vsaka sprememba – iz oskrbe na domu ali vzgoje in varstva na domu v institucionalna vzgojo in varstvo, iz ene ureditve v drugo ali iz ureditve vzgoje in varstva predšolskih otrok v primarno izobraževanje – pomemben korak, na katerega bi se morali dobro pripraviti, da se zagotovi nemoten prehod. Pristojni organi na najvišji ravni lahko priporočajo ukrepe za zmanjševanje negativnih učinkov te spremembe.

V državah, ki imajo za mlajše in starejše predšolske otroke ločene ureditve vzgoje in varstva, se otroci lahko prestavijo iz ureditve varstva v ureditev vzgoje okoli tretjega leta starosti. Priporočila o tem, kako bi bilo treba obravnavati to spremembo, so pripravili v 14 sistemih izobraževanja, kjer se takšen prehod pojavi. Ti lahko vključujejo obisk nove ureditve, postopno podaljševanje časa, preživetega v novi ureditvi, ali spodbujanje staršev, da se v prvih nekaj dneh pridružijo svojim otrokom za določen čas v novi ureditvi. V 10 sistemih izobraževanja z ločenimi ureditvami niso pripravili nikakršnih priporočil o tem, kako podpreti otroke in družine pri prehodu.

Tudi prehod iz vzgoje in varstva v primarno izobraževanje ni vedno preprost, saj sta ti dve ureditvi lahko tako fizično kot pedagoško zelo različni. V 27 sistemih izobraževanja so zato pripravili priporočila o tem, kako olajšati ta prehod. Vključujejo večinoma ukrepe in dejavnosti za sodelovanje med ureditvami vzgoje in varstva in ureditvami primarnega izobraževanja ter med strokovnimi delavci, prav tako pa tudi srečanja in posvete s starši o njihovi vlogi v prehodnem obdobju.

(9) V poročilo je vključena analiza Kurikuluma za vrtce 1999. Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje je prenovljen Program za predšolske otroke – Kurikulum za vrtce sprejel 20. februarja 2025. Prenovljen kurikulum pokriva tudi ostale kompetence.

(10) Smernice za uporabo digitalne tehnologije V VRTCU, 2021, https://www.zrss.si/pdf/DTsmernice_vrtci.pdf.

V Sloveniji imamo vse ukrepe⁽¹¹⁾:

- dejavnosti za otroke v vrtcu v zadnjem letu pred vstopom v šolo (na primer obiski šole, srečanja z osebami, ki delajo na šoli, skupne dejavnosti otrok iz vrtca in prvošolcev);
- dejavnosti za starše otrok pred vstopom v šolo (na primer izmenjava mnenj o otroku glede všolanja, strokovna podpora, sestanki v vrtcu in šoli);
- dejavnosti za povezovanje vodstvenih in strokovnih delavcev vrtcev in šol (na primer skupna izobraževanja, prehajanje strokovnih delavcev, izmenjava informacij o otroku v soglasju s starši).

Slika 14: Merila za sprejem v primarno izobraževanje

Vir: Eurydice.

V Evropi otroci praviloma začnejo obvezno primarno izobraževanje pri šestih letih. V sedmih sistemih izobraževanja (Irska, Španija, Francija, Litva, Malta, Albanija, Bosna in Hercegovina) je doseganje določene starosti edini pogoj za sprejem v primarno izobraževanje in odložitev začetka šolanja ni mogoča. V vseh ostalih evropskih sistemih izobraževanja se lahko upoštevajo dodatna merila pri odločanju o odlogu začetka šolanja, če otrok ne dosega oziroma izpolnjuje zahtev. Odločitev o tem se običajno sprejme na podlagi ocene zrelosti ali pripravljenosti otroka na šolo. Pri tem sodelujejo starši, vzgojitelji/učitelji in drugi specialisti, kot so pediatri ali psihologi.

V Sloveniji je merilo za odložitev šolanja otrokova pripravljenost za vstop v šolo. Na predlog staršev, zdravstvene službe oziroma na podlagi odločbe o usmeritvi se lahko otroku začetek šolanja odloži za eno leto. O odložitvi odloči ravnatelj šole na podlagi obrazloženega mnenja strokovne komisije, ki jo sestavljajo šolski zdravnik, svetovalni delavec ter vzgojitelj oziroma učitelj.

Celostna zunanja evalvacija ureditev vzgoje in varstva predšolskih otrok je pogostejša na predprimarni ravni

V tretjini evropskih sistemov izobraževanja izvajajo celostno zunanjo evalvacijo v vseh obdobjih vzgoje in varstva predšolskih otrok. Ta naslavlja tako strukturno kakovost, kot je skladnost z zdravstvenimi in varnostnimi standardi, kot tudi procesno kakovost, kot je vzajemno sodelovanje med strokovnimi delavci in otroki za spodbujanje dobrobiti in razvoja otrok. To zajema izobraževalne sisteme, v katerih je za upravljanje vzgoje in varstva pristojno eno samo ministrstvo.

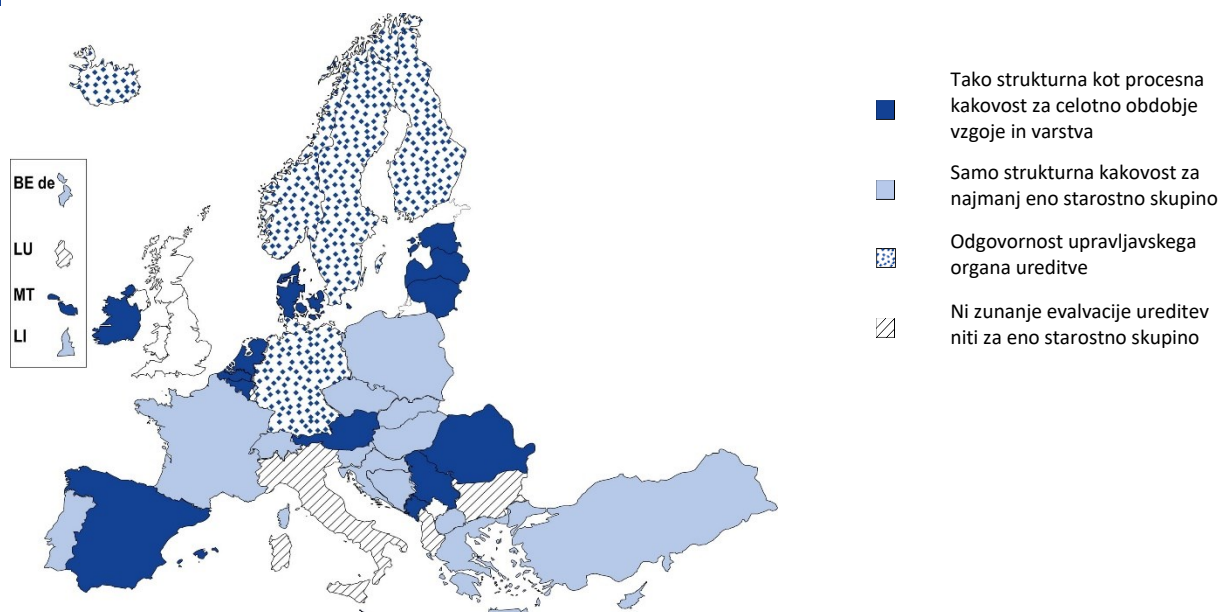
(11) Smernice za izvajanje dejavnosti pri prehodu otrok iz vrtca v šolo in uvajanje učencev v prvi razred, 2024, <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovna-sola/Smernice-za-izvajanje-dejavnosti-pri-prehodu-otrok-iz-vrtca-v-solo-in-uvajanje-v-1.-razred-2024.pdf>.

Nasprotno se v večini držav, v katerih je upravljanje razdeljeno med dva organa glede na starostno skupino, celostna evalvacija izvaja v ureditvah predprimarnega izobraževanja, medtem ko se v ureditvah za mlajše otroke izvaja evalvacija na podlagi skladnosti z normami in standardi. Pogosto je vzrok za to odsotnost kurikula za vzgojo in varstvo predšolskih otrok za mlajše otroke ali pa so v teh državah izobraževalne smernice za to starostno skupino sprejeli šele pred kratkim.

Le v šestih državah (Ciper, Hrvaška, Slovenija, Bosna in Hercegovina, Severna Makedonija, Turčija) predpisi o evalvaciji obravnavajo strukturno kakovost, pri čemer ne upoštevajo kakovosti izobraževalnih procesov ali interakcij.

V Sloveniji se zunanja evalvacija institucij za vzgojo in varstvo predšolskih otrok, ki jo izvaja šolska inšpekcija, osredotoča na zakonitost delovanja in strukturno kakovost. Inšpekcijski pregledi se izvajajo vsakih 5 let, da se preveri, ali institucije izvajajo svoje dejavnosti v skladu z zakonom. Preverjajo skladnost s pravnimi in organizacijskimi zahtevami, vključno z zasnovo izobraževalnih dejavnosti, kot je določeno v ustreznih zakonih, število zaposlenih, vključenost staršev in komunikacijo z njimi.

Slika 15: Glavna usmeritev zunanje evalvacije ureditev vzgoje in varstva predšolskih otrok, 2023/24

Vir: Eurydice.

Zanimivo je, da je nekaj izobraževalnih sistemov z integriranim upravljanjem (Nemčija, Finska, Švedska, Islandija in Norveška) sprejelo decentraliziran pristop v vseh obdobjih vzgoje in varstva predšolskih otrok. Prenos odgovornosti za evalvacijo in spremljanje na izvajalce ureditev (kot so lokalni organi, nevladne organizacije ali drugi zasebni subjekti) te procese približuje lokalnim potrebam, hkrati pa razpršuje pristope in otežuje njihovo analizo.

V preostalih državah je zunanja evalvacija osredotočena izključno na upoštevanje standardov in normativov ali pa ni urejena s predpisi.

Nekaj sistemov izobraževanja z nedavnimi reformami odstopa od tega vzorca. Na primer, v Belgiji (flamska skupnost) in Romuniji so pravkar razširili obseg evalvacije z vključitvijo procesne kakovosti v ureditvah za mlajše predšolske otroke.

Predpisi o notranji evalvaciji so povezani tudi z upravljanjem vzgoje in varstva predšolskih otrok. V večini držav z enotnim upravljalvskim organom veljajo predpisi o notranji evalvaciji, ki so skladni za vsa obdobja vzgoje in varstva predšolskih otrok. Nasprotno veljajo v nekaterih sistemih izobraževanja z ločenim upravljanjem manjše zahteve

za notranjo evalvacijo ureditev za mlajše otroke. Notranja evalvacija ni predpisana in se samo priporoča v vseh obdobjih vzgoje in varstva predšolskih otrok v Italiji, na Cipru, v Albaniji, Bosni in Hercegovini, Severni Makedoniji in Turčiji. V Avstriji se o notranji evalvaciji odloča na ravni zveznih dežel.

V Sloveniji morajo vrtci izvajati redno samoevalvacijo.

V številnih državah se glas staršev izraža prek njihovih predstavnikov v formalnem organu na ravni ureditve, ki lahko sodeluje pri notranji evalvaciji. To velja za Dansko, Baltske države, Španijo, Poljsko, Slovenijo in Črno goro.

V Sloveniji so starši člani sveta vrtca in na sejah skupaj obravnavajo poročilo o interni evalvaciji. Lahko naslovijo tudi vprašanja, ki jih poda šolska inšpekcija med zunanjo evalvacijo.

Enovit sistem kot ukrep za kakovost vzgoje in varstva predšolskih otrok

Ocenjevanje kakovosti vzgoje in varstva predšolskih otrok je zahtevno opravilo, saj mora vključevati več vidikov, ki niso neposredno merljivi. Poročilo vsebuje združen pregled štirih ključnih kazalnikov kakovosti za evalvacijo sistemov (Slika 16). Najbolje so se uvrstili sistemi, v katerih izvajajo enovito politiko; manj točk so prejeli sistemi, v katerih so določene skupine otrok izključene ali predpisi niso enaki za vse starostne skupine.

Slika 16: Vidiki integracije politik vzgoje in varstva predšolskih otrok

Enovito upravljanje	1: Eno ministrstvo oziroma centralni organ, pristojen za vsa obdobja vzgoje in varstva predšolskih otrok 0: Odgovornost razdeljena med več ministrstev
Dostop: zagotovljeno mesto	3: Od zgodnje starosti (6–18 mesecev) 2: Od treh let starosti 1: Za zadnje leto ali dve pred vstopom v šolo 0: Ni zagotovljenega mesta
Strokovni delavci z najmanj diplomo prve stopnje	2: Za vsa obdobja vzgoje in varstva predšolskih otrok 1: Za delo z otroki, starejšimi od treh let 0: Zahteva se izobrazba, nižja od diplome prve stopnje
Izobraževalne smernice	2: Enoten okvir za vsa obdobja vzgoje in varstva predšolskih otrok 1: Različna kurikula za mlajše in starejše predšolske otroke 0: Ni kurikula za prvo obdobje vzgoje in varstva predšolskih otrok

Vir: Eurydice.

Na Sliki 17 so evropske države označene glede na to, ali imajo v državi enovit, delno enovit, delno ločen ali ločen sistem vzgoje in varstva predšolskih otrok. Ta analiza razkriva različna okolja vzgoje in varstva, v katera so vključeni predšolski otroci v Evropi. Le v sedmih evropskih državah imajo popolnoma enovit sistem vzgoje in varstva predšolskih otrok.

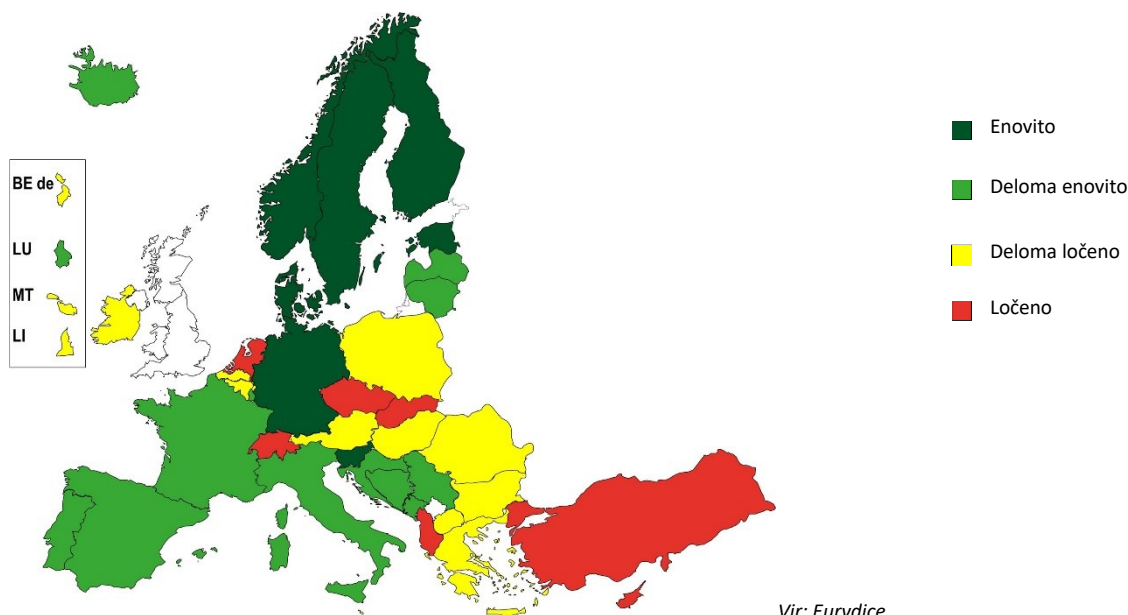
Danska, Nemčija, Estonija, Slovenija, Finska, Švedska in Norveška so edine države, v katerih so zagotovljeni vsi štirje vidiki kakovosti:

- enovito upravljanje v okviru enega upravnega organa;
- zagotovljeno mesto za vsakega predšolskega otroka od zgodnje starosti;
- strokovni delavci z najmanj visokošolsko izobrazbo 1. stopnje za vse starostne skupine otrok;
- dosledne izobraževalne smernice za vsa obdobja vzgoje in varstva predšolskih otrok.

V tipičnih ločenih sistemih vzgoje in varstva je na večini področij jasno vidna ločnica med varstvom in vzgojo. Na Češkem, Cipru, Nizozemskem in Slovaškem ter v Albaniji in Švici sta za vzgojo in varstvo mlajših in starejših otrok pristojni različni ministrstvi; strokovni delavci morajo biti visoko izobraženi samo za starostno skupino na predprimarni ravni (ali pa je zahtevana nižja izobrazba za vsa starostna obdobja); za mlajše otroke ni smernic,

sprejetih na najvišji ravni. V teh državah otroci v zgodnji starosti nimajo zagotovljenega mesta v vzgoji in varstvu predšolskih otrok in obstaja pomembno velika vrzel v zagotavljanju mesta v vzgoji in varstvu predšolskih otrok. V vseh drugih evropskih državah bi morali izboljšati enega ali več naštetih vidikov.

Slika 17: Raven integracije vzgoje in varstva predšolskih otrok v sistem, 2023/24

Metodološko pojasnilo

Enovito = vsa štiri merila (8 točk); Deloma enovito = 5 ali 6 točk; Deloma ločeno = 3 ali 4 točke; Ločeno = manj kot 3 točke. Točkovanje po posameznem vidiku je v Dodatku A.

Reforme, ki so jih v evropskih državah sprejeli v zadnjih desetih letih, razkrivajo, da države vlagajo trud v širjenje zakonskega okvira, znotraj katerega se omogoča dostop do vzgoje in varstva predšolskih otrok. V povezavi s cilji, usmerjenimi v pripravo za šolo, so v tretjini držav članic uvedli obvezna vzgojo in varstvo za predšolske otroke leto ali več pred vstopom v šolo; v več ostalih državah načrtujejo sprejetje tovrstnih reform v bližnji prihodnosti.

V sistemih vzgoje in varstva predšolskih otrok so učni elementi vse pogosteje vključeni že od najzgodnejših let. V zadnjem desetletju so v številnih državah, kot so Belgija (flamska skupnost), Francija, Italija, Luksemburg, Poljska, Portugalska in Lihtenštajn, sprejeli izobraževalne smernice za ustanove, ki delajo z mlajšimi otroki.

V nekaterih državah so izvedli reforme integracije upravljanja. V Italiji, Luksemburgu, na Malti in v Romuniji so odgovornost za vzgojo in varstvo mlajših predšolskih otrok prenesli na ministrstvo, pristojno za izobraževanje, z namenom večje usklajenosti politik. V nekaterih državah se odgovornost za varovanje otrok prenaša na organ, ki je odgovoren za institucionalno vzgojo in varstvo predšolskih otrok.

Kljub temu bo treba še veliko vložiti za zvišanje zahtevanih minimalnih kvalifikacij za strokovne delavce v vzgoji in varstvu. Pomembne reforme, katerih cilj je izboljšanje kvalifikacij osebja, so bile doslej uvedene le v Italiji in na Finskem.

V času nastajanja poročila se je v Sloveniji odvijal proces prenove kurikulumu za vrtce. Prenova je dokument dopolnila v tistih vsebinskih vidikih, ki niso bili ustrezno opredeljeni ali so manjkali. Med drugim so to: govor in zgodnja pismenost, večjezičnost in večkulturnost, digitalne kompetence, trajnostnost in medijska vzgoja⁽¹²⁾. Prenovo je podprl načrt za okrevanje in odpornost, katerega cilj je posodobiti izobraževalne programe, vključno z vzgojo in varstvom predšolskih otrok, v smeri zelenega in digitalnega prehoda.

(12) Izhodišča za prenovo kurikulumu za vrtce, 2022, https://www.zrss.si/pdf/izhodišca_za_prenovo_KZV.pdf.

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je prenovljen Program za predšolske otroke – Kurikulum za vrtce⁽¹³⁾ sprejel 20. februarja 2025, v vrtce se začne uvajati s šolskim letom 2025/26.

*

Evropski sistemi izobraževanja iščejo načine za izboljšanje dostopnosti in kakovosti vzgoje in varstva predšolskih otrok za vse otroke. Poročilo *Pomembni podatki o vzgoji in varstvu predšolskih otrok v Evropi – 2025* osvetljuje nekaj napredka, doseženega v državah, in smer razvoja v drugih. Ponuja podrobne dokaze in številne primere politik z različnih delov Evrope na ključnih področjih vzgoje in varstva predšolskih otrok: upravljanje in financiranje, dostopnost, strokovni delavci, izobraževalne smernice ter evalvacija in spremljanje. Tako predstavlja trdno podlago za oblikovanje politik in raziskave v prihodnosti.

*

Več podatkov Eurydice o vzgoji in varstvu predšolskih otrok:

Glavne ugotovitve poročila so del poročila Eurydice *Pomembni podatki o vzgoji in varstvu predšolskih otrok – 2025* (*Key data on early childhood education and care in Europe – 2025*). Celotno poročilo je dostopno na spletu: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/publications/key-data-early-childhood-education-and-care-europe-2025>.

Kazalniki na ravni Sistema vzgoje in izobraževanja v obliki spletnega orodja nudijo vsakoletne podatke o petih glavnih vidikih, vključno s pravico do cenovno dostopnih in kakovostnih vzgoje in varstva vseh predšolskih otrok. Podatki kažejo, da med evropskimi državami obstajajo pomembne razlike glede prevzemanja obveznosti za vzgojo in varstvo, zahtev po strokovnih delavcih in smernic. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/data-and-visuals/early-childhood-education-and-care>

Eurypedia, najobsežnejši in sprotno osvežen vir informacij o evropskih sistemih izobraževanja, prikazuje opise po posameznih državah, po različnih temah (eno poglavje je namenjeno v celoti predšolski vzgoji in varstvu) ter primerjalno po temi med različnimi državami. Dvakrat letno v poglavju o reformah poročamo o napovedanih in uvedeni spremembah v sistemih izobraževanja. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurypedia>

Serijska publikacija ponuja celovit pregled vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji, s kratkimi opisi in številčnimi podatki v dveh jezikih (SI, EN). V publikaciji so opisane glavne značilnosti izobraževalnih ravni, glasbenega in plesnega izobraževanja, izobraževanja otrok s posebnimi potrebami in izobraževanja odraslih. V tiskani izdaji opise spremljajo reportažne fotografije, posnete v slovenskem prostoru. Dostopno tudi na spletu: <https://educationsystems.si/splet.arnes.si/>.

(13) Kurikulum za vrtce 2025, <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Dokumenti-smernice/KURIKULUM-ZA-VRTCE-2025.pdf>.

Pomembni podatki o vzgoji in varstvu predšolskih otrok v Evropi – 2025

Poročilo Eurydice

Vzgoja in varstvo predšolskih otrok predstavljata temeljno pravico vseh otrok ter ključen temelj za vseživljenjsko učenje. Njuna vloga je bistvena pri zmanjševanju družbenih neenakosti in spodbujanju večje udeležbe žensk na trgu dela. Tretja izdaja poročila Pomembni podatki o vzgoji in varstvu predšolskih otrok v Evropi (*Key data on early childhood education and care in Europe – 2025*) zasleduje cilj oblikovanja dostopnih, vključujočih in kakovostnih sistemov vzgoje in varstva predšolskih otrok. Poročilo k temu prispeva z zagotavljanjem poglobljenih podatkov ter predstavitev primerov dobrih praks in politik, namenjenih oblikovalcem politik, raziskovalcem ter strokovni in širši javnosti.

Prvi del poročila obravnava kazalnike o dostopu, upravljanju, financiranju, osebju, programih in spremljanju ter pri tem izpostavlja medsebojno povezanost teh področij. V primerjavi s prejšnjo izdajo poročilo prinaša dodatne vsebine, med drugim vpogled v procese inkluzije, načine financiranja, delovne pogoje strokovnih delavcev ter njihove plače. Poseben poudarek je namenjen programskim vsebinam, ki vključujejo teme vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj, digitalne ozaveščenosti in varnosti ter zgodnjega učenja tujih jezikov, s čimer se naslavlja spreminjajoče se potrebe otrok v sodobni družbi.

Drugi del poročila prinaša nacionalne predstavitve posameznih držav, ki zajemajo glavne značilnosti njihovih sistemov vzgoje in varstva predšolskih otrok, obogatene s strukturnimi shemami za lažje razumevanje.

Poročilo vključuje podatke in analize za 37 evropskih držav, med njimi 27 držav članic Evropske unije ter Albanijo, Bosno in Hercegovino, Švico, Islandijo, Lihtenštajn, Črno goro, Severno Makedonijo, Norveško, Srbijo in Turčijo.

Naloga omrežja Eurydice je poglobljeno razumevanje ter ustrezno pojasnjevanje organiziranosti in delovanja različnih sistemov izobraževanja v Evropi. Omrežje pripravlja nacionalne opise sistemov, primerjalna tematska poročila, kazalnike ter statistične analize. Vse publikacije omrežja Eurydice so brezplačno dostopne na njegovem spletnem portalu. Po naročilu so na voljo tudi v tiskani obliki.

S svojim delovanjem Eurydice prispeva k spodbujanju in širjenju razumevanja, sodelovanja, zaupanja ter mobilnosti na evropski in mednarodni ravni. V okviru omrežja delujejo nacionalne enote, ki imajo sedež v posameznih evropskih državah, njihovo dejavnost pa koordinira Izvajalska agencija Evropske unije za izobraževanje, avdiovizualno področje in kulturo (EACEA).

Več informacij o Eurydice najdete na: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/> in <https://www.eurydice.si/>.

